Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування Бердичівського районного відділу поліції Головного управління Національної поліції у Житомирській області 28.04.2026

м. Київ, 2026

І. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 28.04.2026 здійснено відвідування Бердичівського районного відділу поліції Головного управління Національної поліції у Житомирській області (далі – РВП) групою НПМ у складі:

Григоров Михайло Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Лисюк Анна Михайлівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Милостний Олексій Вікторович, представник громадської організації;

Беспальчук Тетяна Миколаївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Начальник РВП: Рудницький Сергій Васильович.

РВП розташоване за адресою: вул. Героїв України, буд. 64, м. Бердичів, Житомирська обл. (фото 1-2).

За 2025 загальна кількість затриманих – 73 осіб, з яких 42 особи затримані у порядку статті 208 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), 11 осіб – на підставі ухвали слідчого судді/ суду, 5 осіб – за вчинення адміністративних правопорушень, 14 осіб – за постановою суду про застосування адміністративного арешту, 1 особа – за вчинення кримінального проступку.

Станом на 28.04.2026 загальна кількість затриманих – 25 осіб, з яких 12 осіб затриманих в порядку статті 208 КПК України, 3 особи – на підставі ухвали слідчого судді/ суду, 7 осіб – за вчинення адміністративних правопорушень, 3 особи – за постановою суду про застосування адміністративного арешту.

Серед позитивних напрямів удосконалення діяльності РВП слід відзначити впровадження моделі зразкового поліцейського офісу у форматі «Front-office», що забезпечує зручність та відкритість у взаємодії з громадянами, а також функціонування інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» – інструмента, призначеного для забезпечення належного процесу перебування осіб у місцях несвободи та дотримання їхніх прав.

Робота з громадянами та особами, доставленими або затриманими, здійснюється на належному рівні, з дотриманням вимог чинного законодавства та міжнародних стандартів у сфері прав людини.

Також слід зазначити, що у разі виявлення особами, відповідальними за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих РВП, а також у разі надходження скарг затриманих осіб щодо можливих неправомірних дій працівників поліції, зокрема фактів застосування фізичного насильства (побиття) під час затримання тощо, відповідна інформація скеровується до територіального управління Державного бюро розслідувань для проведення ретельної та об'єктивної перевірки з метою надання правової оцінки діям працівників поліції.

Така процедура спрямована на забезпечення об'єктивності та неупередженості у розслідуванні випадків можливого порушення прав громадян з боку працівників правоохоронних органів.

У РВП облаштовано дві кімнати для затриманих (далі – КЗ), кімната для проведення слідчих (процесуальних) дій, кімната для конфіденційного побачення затриманого із захисником тощо, які передбачені для належного режиму перебування та процесуального забезпечення прав затриманих осіб та відповідають вимогам національного законодавства і міжнародних стандартів.

У РВП функціонує система відеоспостереження, зокрема у кімнаті для затриманих, кімнатах для проведення слідчих дій, кімнаті для проведення конфіденційної зустрічі з адвокатом. Термін зберігання записів з камер відео спостереження неменше 30 діб, що відповідає вимогам Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026.

Окрім того, відповідно до вимог абзацу другого частини першої статті 6, частини другої статті 12 Закону України «Про захист персональних даних», у відділені поліції наявні попереджувальні знаки щодо здійснення відеоспостереження при вході до відповідних зон РВП.

Службові особи РВП забезпечують інформування про затримання особи центру з надання безоплатної правничої допомоги, фіксуючи час повідомлення та дані посадової особи, яка його отримала, у відповідному журналі.

У посадових інструкціях працівників РВП передбачено положення про заборону катувань відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Також у РВП облаштовано захисну споруду цивільного захисту, яка забезпечує можливість захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування РВП здійснено 28.11.2024. За результатами відвідування виявлені наступні порушення прав затриманих осіб:

на життя;

осіб з інвалідністю та інші порушення.

Слід зазначити, що попередньо виявлені порушення усунуті частково. Із наданих рекомендацій виконано лише одну, а саме, встановлення у РВП попереджувальних знаків про ведення відеоспостереження. Інші виявлені порушення та рекомендації залишаються невиконаними.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Упродовж 2025-2026 років до РВП надходили повідомлення громадян про можливі неправомірні дії працівників поліції, у тому числі 11 повідомлень про нанесення тілесних ушкоджень.

У порушення вимог частини 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» у діяльності РВП зафіксовано недоліки щодо порядку реагування та розгляду повідомлень про можливі кримінальні правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих) вчинені працівниками поліції, без своєчасного та невідкладного інформування відповідного територіального управління Державного бюро розслідувань (далі – ТУ ДБР), а також відповідної реєстрації таких відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

Так, зокрема 21.02.2026 до РВП надійшло повідомлення, зареєстроване в Єдиному обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (далі – ЄО) за № 2510 щодо нанесення працівниками поліції тілесних ушкоджень заявнику.

Повідомлення аналогічного характеру надходили та зареєстровані в ЄО 23.02.2026 за № 2555 та № 2572, 31.03.2026 за № 6267 та інші.

За результатами перевірки фактів, викладених у цих зверненнях, працівниками поліції кримінальні провадження не реєструвались, до відповідного ТУ ДБР інформація та повідомлення не направлялись.

Слід зазначити, що оцінка дій поліцейських самими поліцейськими, не може вважатися об’єктивною та є прямим порушенням норм КПК України.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Європейський комітет) наголошує, що довіра до заборони катувань та жорстокого поводження підривається, коли посадовці, відповідальні за такі дії, уникають покарання. Відсутність швидкої, ефективної реакції на повідомлення про жорстоке

поводження створює умови для безкарності та ставить під загрозу правозахисні принципи, підриває основи демократичного суспільства, оскільки відповідальні за розслідування та контроль особи ризикують стати співучасниками цих порушень.

Європейський комітет вважає, що навіть за відсутності формальної скарги органи влади мають бути зобов'язані за законом негайно відкривати кримінальні провадження та здійснювати їх розслідування при надходженні достовірної інформації про неналежне поводження. Для посилення відповідальності слід встановити обов'язок посадовців (поліцейських, керівництва в'язниць тощо) своєчасно повідомляти відповідні органи про такі випадки.

Крім того, Європейський комітет зазначає, що дисциплінарне розслідування є додатковим засобом проти жорстокого поводження і може здійснюватися паралельно до процедури кримінального розслідування. Дисциплінарна провинність кожного відповідного службовця має бути об'єктом систематичного контролю, незалежно від того, чи правопорушення, про яке йдеться, було визнане кримінальним злочином (CPT/Inf(2004)28-part) п. 37).

2. Під час відвідування групою НПМ зафіксовано порушення вимог правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць).

Зокрема, у дверях КЗ наявне оглядове віконце, яке забезпечує прямий візуальний доступ до зони санітарного вузла. Водночас перегородка, якою відокремлено санітарний вузол, не обладнана дверцятами. За таких умов не забезпечується належний рівень приватності (унеможливлює усамітнення утримуваних осіб), оскільки працівники поліції РВП мають можливість безперешкодно спостерігати за всім, що відбувається у зоні санітарного вузла.

Такі умови не забезпечують можливості усамітнення утримуваних осіб та свідчать про порушення їхнього права на приватність. (фото 9 – 11).

Європейський комітет у своїй Доповіді Уряду України щодо проведеного візиту в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року (CPT/Inf (2024) 20) зазначав, що єдине питання, яке викликає реальне занепокоєння, полягає в тому, що, як і раніше, туалети в камерах для осіб, які тримаються разом, у всіх поліцейських установах (включаючи ті, що були нещодавно відремонтовані) лише частково розділені перегородками.

Зазначені факти потребують негайного виправлення, оскільки можуть виступати приводом до подання заяв проти України до ЄСПЛ з подальшим призначенням виплат значної суми коштів, як компенсації за моральну шкоду..

3. У РВП порушуються вимоги пункту 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями (Правила Нельсона Мандели) та пункту 18.2 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R(2006) 2 Комітету Міністрів держав – членів Ради Європи), оскільки конструкція вікон камер не дозволяє утримуваним особам самостійно відкривати кватирки для провітрювання.

У своїй Одинадцятій Загальній доповіді [CPT/Inf (2001) 16] Європейський комітет наголошує, що заходи безпеки щодо окремих категорій утримуваних

осіб є допустимими, проте вони не повинні позбавляти таких осіб доступу до свіжого повітря та природного освітлення.

Світло і повітря є базовими фізіологічними потребами людини, а отже – невід'ємними правами кожного, хто тримається під вартою. Відсутність доступу до сонячного світла та свіжого повітря створює умови, сприятливі для розвитку і поширення інфекційних захворювань, зокрема туберкульозу.

4. Підпунктом 11 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських» визначена необхідність проведення щотижневих комісійних обстежень всіх службових приміщень та транспортних засобів з метою виявлення та вилучення сторонніх предметів, які можуть бути використані для заподіяння тілесних ушкоджень затриманим особам.

Водночас, усупереч зазначеним вимогам, щотижневі комісійні обстеження службових приміщень та транспортних засобів проводяться з порушенням установленої періодичності.

Так, у період з січня по липень 2025 року в РВП не здійснювалися щотижневі комісійні обстеження службових приміщень та транспортних засобів.

Крім того, у 2026 році комісійні обстеження здійснювались орієнтовно один раз на півтора тижня, що перевищує визначений строк їх проведення.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

5. Пунктом 14 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

У порушення вимог частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, лише 31 працівників поліції РВП (фактична чисельність атестованого особового складу – 123 працівників поліції РВП) пройшли підготовку щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги та отримали відповідне посвідчення.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (Конвенція про права осіб з інвалідністю, стаття 21 Конституції України).

6. У порушення вимог пункту 8.3.3 Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327, у РВП не забезпечено належний рівень безбар'єрності, що ускладнює фізичний доступ та пересування об'єктом для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Зокрема,

інформаційні тактильні таблички у РВП не дублюють текстову інформацію у тактильному вигляді плоско друкованого тексту та шрифтом Брайля.

Інші порушення.

7. При вивченні протоколів про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в окремих випадках, зафіксовано порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення вимог статті 104 КПК України службові особи РУП у протоколах про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, у поодиноких випадках, не зазначають час закінчення проведення процесуальної дії, місце фактичного затримання або місце складання протоколу.

Зокрема відсутня зазначена інформація у протоколі про затримання Щ. (не зазначено час закінчення проведення процесуальної дії та місце складання протоколу), О. (не зазначено час закінчення проведення процесуальної дії та місце фактичного затримання), Л. (не зазначено час закінчення проведення процесуальної дії та місце фактичного затримання) та в інших.

Кримінальне процесуальне законодавство України чітко регламентує дії уповноважених службових осіб, які здійснюють затримання. Хід і результати проведення процесуальної дії мають фіксуватись у протоколі.

8. У порушення пункту 2 глави 1 розділу IV Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 (далі – Вимоги), у захисній споруді цивільного захисту РВП відсутні ємності з питною водою та не забезпечено необхідним інструментом та приладами, зокрема шанцевим інструментом.

9. Установлено порушення вимог пунктів 5, 6 розділу III Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 15.01.2018 № 25, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 23.02.2018 за № 225/31677, зокрема, у приміщеннях РВП та у захисній споруді цивільного захисту РВП вогнегасники зберігаються на підлозі (фото 14 – 15).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головного управління Національної поліції у Житомирській області забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених у ході відвідування РВП.

Бердичівському районному відділу поліції Головного управління Національної поліції у Житомирській області:

1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності РУП та розробити відповідний план заходів щодо їх усунення та недопущення у подальшому.

2. Забезпечити внесення до ЄРДР відомостей про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності Державного бюро розслідувань, та

невідкладне інформування ТУ ДБР відповідно до частини 4 статті 216 КПК України.

3. Забезпечити дотримання працівниками РВП вимог статті 104 КПК України.

4. Забезпечити проходження підготовки працівників поліції, які зобов'язані надавати медичну допомогу з отриманням відповідного посвідчення про володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

5. Забезпечити доступність приміщень ВРП для потреб маломобільних груп населення.

6. Забезпечити дотримання у КЗ права на приватність, належне функціонування системи вентиляції та можливість самостійного провітрювання затриманими особами приміщення КЗ.

7. Забезпечити доступність приміщень РВП для потреб маломобільних груп населення.

8. Забезпечити належне розміщення вогнегасників в приміщеннях РВП.

9. Вжити організаційні заходи щодо відповідного забезпечення експлуатації вогнегасників.

Додатки:

1. Фотознімки, отримані за результатами відвідування РВП на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ,
головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини **Михайло ГРИГОРОВ**

Додатки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

Фото 14

Фото 15